

Business History -konferenssi pohti yritysjohtamisen ky- symyksiä

Tuija Mikkonen

Business History Conferencen (BHC) 48. vuotuinen kokous ja siihen yhdistetty tieteellinen konferenssi pidettiin 19.–21. huhtikuuta 2002 Hagley Museum and Libraryn tiloissa Wilmingtonissa (DE). Järjestön uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Patrick Fridenson Ranskasta. Vuoden 2004 konferenssi tullaankin järjestämään Le Creusot'ssa Ranskassa. Puheenjohtajan ja konferenssipaikan valinnat Yhdysvaltain ulkopuolelta tekevät järjestöstä ehkä entistä kansainvälisemmän. Osallistujaluettelon mukaan keväiseen konferenssiin osallistui noin 150 tutkijaa, joista valtaosa oli Yhdysvalloista. Eurooppalaisia konferenssiin osallistui noin 30 sekä muutama edustaja Kanadasta, Australiasta, Japanista ja Meksikosta.

Konferenssin 21 työryhmäistunnossa esitettiin yhteensä 62 tutkimusaihetta. Konferenssiin osallistui puheenvuoroinneen kolme suomalaista: Jari Eloranta, Hannes Toivanen ja Tuija Mikkonen. Työryhmissä käsiteltiin mm. innovaatioita, viranomaisten ja yksityisyritysten suhdetta sekä ylikansallisia yrityksiä.

Du Pontin ruutitehdas on ollut perinteinen tehdasyhteisö asuntoalueineen. Muutamia asuintaloja on jäljellä Hagleyn museon alueella. Kuva: Tuija Mikkonen.

Ongelmana isojen konferenssien työryhmissä on usein, että tutkimusten kommentaattorit ovat harvoin tutkijan oman sektorin erikoisasiantuntijoita, joten kommentit saattavat jäädä melko yleiselle tasolle. Tärkeätä kansainvälisissä konferensseissa luonnollisesti onkin tutustua alan tutkimukseen, keskusteluun ja tutkijoihin sekä tehdä omaa tutkimustaan tunnetuksi.

Yleisistunnoissa käsiteltiin Robert F. Freelandin tutkimusta General Motorsin organisatorisesta muutoksesta vuosina 1924–1970 sekä *New Economy*-käsitettä ja sen käytännön merkitystä. Mielenkiintoinen keskustelu kehkeytyi työryhmässä, joka pohti teollisuuskapitalismin dynamiikkaa. Kolmessa puheenvuorossa esitettiin toisaalta korvaavia ja toisaalta täydentäviä malleja Alfred D. Chandler Jr:n esittämälle *visible hand*-mallille¹. Chandlerin malli korostaa yritysjohton keskeistä merkitystä talouden ohjauksessa. Uusissa tutkimuksissa esiteltiin “katoavan käden” (*vanishing hand*, Richard N. Langlois) ja “vakaan käden” (*steady hand*, Paul L. Robertson) malleja sekä Steve Tomsin ja

John Wilsonin brittitutkimus, joka laajentaa Chandlerin näkemystä suuryritysten johtamisesta. Chandler itse seurasi istuntoa osallistuen myös keskusteluun.

Hagley – yrityshistorian tietokeskus

Konferenssipaikaksi oli valittu Hagleyn kirjasto ja arkisto, jossa toimii Hagley's Center for History of Business, Technology, and Society, kuten myös BHC:n hallintokeskus ja Enterprise & Society -julkaisun toimitus. Hagleyn kirjaston ja arkiston painopisteitä ovat Yhdysvaltain liike-elämän ja teknologian historia, mutta kokoelmista löytyy myös paljon kansainvälistä materiaalia. Tutkijoiden on mahdollista saada apurahoja Hagleyn kokoelmien käyttöä varten. Apurahaan sisältyy mahdollisuus asua Hagleyn vierasasunnoissa. Kirjaston erityisaihepiirejä ovat mm. liike-elä-

Business History Conference kokoontui ensimmäistä kertaa vuonna 1954, ja vuonna 1970 organisaatiolle valittiin toimitsijat ja hallitus. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää liiketoimintahistoriaan² (business history) ja yritysten toimintaympäristöön liittyvää tutkimusta, julkaisutoimintaa ja opetusta. Organisaatio on syntynyt Yhdysvalloissa, mihin valtaosa sen jäsenistöstä ja toiminnasta yhä edelleen on keskittynyt. Noin 15 % jäsenistöstä on Pohjois-Amerikan ulkopuolelta. Wilmington, DE, sijaitsee Washington DC:n ja Philadelphian välissä. Wilmingtonia kutsutaan usein maailman yritysten pääkaupungiksi Delawaren yrityksiä suosivan verorakenteen vuoksi. Valtaosa maailman suurimmista yrityksistä pitää Wilmingtonia kotipaikkanaan. Kaupungissa on asukkaita vaivaiset 73000. Katukuvaa leimaavatkin suuryhtiöiden pääkonttorit ja toimistorakennukset. Kaupungin historiasta löytyy 1600-luvulta ruotsalaisen, hollantilaisen ja brittikolonialismin vaiheet. 1800-luvulla kaupunki oli maan suurin rautaisten laivojen tuottaja ja ruudin valmistaja. Hagley Museum and Library sijaitsee vajaan kymmenen kilometriä Wilmingtonista pohjoiseen Brandywine-joen varrella. Yrityshistoriaan keskittyneet museo ja kirjasto arkistoineen sijaitsevat du Pontin teollisuussuvun syntysijoilla. Hagley Museum esittelee alueella vuosina 1802–1921 toimineen ruufitehtaan toimintaa sekä du Pontin kotitaloa.

Business History Conference:
<http://www.eh.net/bhc/>

Hagley Museum and Library: <http://www.hagley.org>

Wilmington, DE: <http://www.ci.wilmington.de.us/>

Wilmington, Delaware, on liikeyritysten tyyssija. Kuvasa vasemmalla DuPontin pääkonttori. Kuva: Tuija Mikkonen.

Hagley Museum tarjoaa mahdollisuuden tutustua vuosina 1802–1921 toimineen ruutitehtaan toimintaan. Kuva: Tuija Mikkonen.

män ja valtion väliset suhteet, teollisuuden ja liike-elämän arkkitehtuuri, Amerikan naishistoria sekä kulutuskulttuuri (mainonta, design ja PR).

Autoja liukuhihnalta

Konferenssiin liittyvä vierailu Daimler-Chrysler Newark Assembly Plant -koonpanotehtaalla osoitti Henry Fordin kehittämän liukuhihnatyöskentelyn olevan yhä edelleen tehokas tuotantomenetelmä. Yhdessä kerroksessa toimiva pinta-alaltaan noin yhden neliökilometrin suuruinen tuotantolaitos on perustettu vuonna 1951 valmistamaan panssarivaunuja Korean sotaan. Autotuotantoon laitos muutettiin vuonna 1956. Nykyinen tuotantolinja rakennet-

tiin uudelleenorganisoinnin tuloksena 1996–97 Dodge Durango -merkkisen farmariauton kokoamiseen.

Auton korit ja rungot siirtyvät kuljettimilla hitaasti satojen käsiparien kautta. Yksi osa kerrallaan – puskuri, astinlauta, ovi, rengas... – asennetaan paikoilleen. Loppumattoman autojonon molemmin puolin seisovat työntekijät pareittain hoitamassa oman osansa vaihe vaiheelta valmistuvaan autoon. Työntekijä ottaa takanaan olevasta pinosta kiinnitettävän osan – raskaimpien osien kyseessä ollessa siirto tapahtuu nostolaitteen avulla – ja asentaa osan paikoilleen. Auto liikkuu koko ajan ja työntekijä astelee auton mukana osaansa asentaessaan. Työ vaikuttaa kieltämättä yksitoikkoiselta: ota osa pinosta, käänny, vie se autoon, kiinnitä pultit, ota osa

pinosta, käänny... Tosin työryhmän jäsenet vaihtavat keskenään päivän mittaan työasemia. Metallinen kolina ja humina turruttaa kuuloaistia, mutta kuulosuojaimia ei käytetä. Saattaapa joillakin työasemilla soida radio muun melun lisäksi. Ruokatauot pidetään liukuhinnan ääressä eväitä syöden tai tehdassalissa sijaitsevilla avoimissa taukotiloissa.

Liukuhihnojen kokonaispituus tehtaassa on 27 km. Autojen korit ja rungot kulkevatkin välillä katonrajassa laskeutuen sieltä ergonomisesti oikealle korkeudelle seuraavaan työvaiheeseen. Auto koostuu 393 alihankkijan toimitamista 2180 osasta. Yli 300 rekkaa tai rautatievaunua tuo päivittäin auton osia tehtaalle. 2300 työntekijän lisäksi tehtaalla toimii 241 robottia hoitaen mm. hitsauksen. Vajaa kymmenesosa työntekijöistä on trukinkuljettajia, jotka huolehtivat, että linjalla on kaikki tarvitta-

vat osa. Noin kolmasosa työntekijöistä on naisia. Tehtaasta valmistuu päivittäin 700-800 autoa kahdessa työvuorossa. Työmoraalia ylläpidetään mm. laatu- ja politiikalla (Safety – Quality – Delivery – Cost – Morale). Lisäksi pitkin tehdassalia ja työpisteitä on kiinnitettyä iskulauseita: ”Odottaminen on tuhlausta”, ”Rikkoontunut trukki vähentää voittoa”. Kokoomatehdas vaikuttaa viimeiseen asti hiotulta lähes uskomattomalta logistiikan taidon näytteeltä.

¹ Chandler, Alfred D., Jr. The Visible Hand. The Managerial Revolution in American Business. 1977. Chandler, Alfred D., Jr. – Hikino, Takashi. Scale and Scope The Dynamics of Industrial Capitalism. 1990.

² Katso termin business history suomentamisesta käytyä keskustelua esimerkiksi Historiallisesta Aikakauskirjasta. Petri Karonen, Juha-Antti Lamberg ja Jari Ojala esittävät yrityksen taloushistoria -termin kuvaavan alan sisältöä. HAik 1/2000, 47. Taloushistoriallisen yhdistyksen round table -keskustelussa joulukuussa 2000 taas todettiin liiketoimintahistorian toimivan kattavana käännöksenä business history -termille. HAik 2/2001, 220.

Hagleyn arkisto ja konferenssikeskus sijaitsevat du Pontin ruutitehtaaseen kuuluneessa soodavarastossa, joka on rakennettu vuonna 1888. Soodatalo toimi Business History -konferenssin luentotiloina. Kuva: Tuija Mikkonen.